

מסך החול של שבע המדינות הערביות האחרונה!

הצעירים הנוצריים, תרומתו של מלך ה' קפה בארבי מניו ג'רסי. באותם הימים היי תי חבר הנהלת הבית המופלא; עתה, אסור לי לבקר בו.

תחנת הרכבת, הקונסוליה הכללית האמריקאית ויתר הקונסוליות, בתי המסחר, המ' לונים ובתי הספר נמצאים בירושלים אחת ואין לתושבי החלק השני הזכות לראותם מקרוב. היהודים מצדם יכולים להשמיע או תן הטענות: הכותל המערבי, האוניברסיטה העברית, בית החולים הדסה נמצאים בירושלים הערבית. היהודים אינם יכולים להגיע לבתי הקברות שלהם בהר הזיתים ואלו הנוצרים מנותקים מבתי הקברות שלהם על הר ציון. תשעה קילומטרים של כביש אספלט נוח מפרידים את בית לחם מירושלים. כיום, כדי לבקר את מקום הולדת משיחם, חייבים נוצרים מירושלים לנסוע 33 קילומטרים בכביש עקלתון, חד ומסוכן.

כיצד להאמין לבריאות נפשו של העיר? למה? משהו, איכשהו, איפהשהו יתפוצץ. ירושלים כבר נחרבה לחלוטין שלוש פעמים, 38 פעם הוטל עליה מצור. עתה היא מכתינה לגורלה בחוסר אונים מוחץ.

עיר אחת - שתי מדינות

לכרתי את שער דמשק, הבנוי בי חומה האחרונה שבחומות ירושלים, שנבנתה עליידי הכובשים התורכיים בתחילת המאה ה-16. מתחת לשער הנוכחי, אפשר לראות את שרידיו של שער מתקופה קדומה עוד יותר.

את המהלומה הראשונה קיבלתי בבואי אל

מגדל דויד ושער יפו. איפה שמאות אנשים נהגו להרחק, לצעוק, לרוץ, לסחור וסלב לעמוד, הכל מת ושקט. שער יפו היה פעם כניסה חשובה מאד לעיר העתיקה כיום הוא סגור. הפרץ המיוחד, שנפרץ בתוך החומה כדי לאפשר לקיסר היילהב הגרמני לבקר את העיר ב-1898, נסתם בי אבנים גדולות ובחוטאי תיל.

זכור לי היטב אותו מאורע גדול. אז הייתי עדיין ילד ובפעם הראשונה חזיתי בתהלוכה כה מפוארת. עמדתי וראיתי או הקיסר רוכב על סוס, לתרועת ההמונים כששוטרים מתרועעים בכל פינה. עתד רבצה על הרחבה דממה של בית קברות מצאתי זקיף. ניגשתי ושאלתי אם אוכי לטפס על החומה ולהביט אל החלק הישראלי של העיר. הוא ענה בשלילה: "לא כדאי לך, אדוני, תקבל כדור".

כאשר הרס טיטוס את ירושלים בשנת 70, היה הארמון הישן הזה של הורדוס כמעט הבניין היחיד שלא נחרב, ואשר בו יכול היה לאכסן את חייליו. במרחק צעדים אחדים עומד עדיין עמוד אבן, המשמש כיום לפנס רחוב, ואשר עליו חרות בלטיניו "הלגיון העשירי".

הלכתי לראות את המקום הנקרא שער מנדלבאום, נקודת המגע היחידה בין ירושלים היהודית והערבית. זקיף ערבי עמו מצד אחד ובמרחק כמה צעדים, הזקיף הירשלי. הרגשה איומה - לעמוד בנקודת גבול כביכול, המחלקת עיר אחת לשתי מדינות.

ראיתי תושבים יהודים במרחק צעדים ספורים ממני, אולם לא יכולתי לגשר אליהם וגם הם לא יכלו לבוא אלי. מעוב לרחוב הגבול קרץ לי הבית הישן של הקולג' האנגלי, בו למדתי בלדותי. שם, נהגנו לשחק ולנוח בצל עצי הזית העניפים. עמדותי והסתכלתי. צעד אחד קדימה היה מפנה אלי את לועות רוביהם של ערבים ויהודים כאחד. אילו היה ישו חוזר למולדתו, כמה היה בוכה על גורי לה המר.

המנהיג נהרג בקסטל

בפעתי עם אחד ממכרי ליריחו. עברנו את מזוואן רוקפלה, שעלה שני מיליון דולר, תרומתו של המיליונר האמריקאי הנודע. הודיתי לאל שלא נפגע בירקבות.

עברנו את יריחו והגענו לנקודה במחצית הדרך אל הירדן. שם הקים מוסה אל-עלמי את החווה לדוגמה שלו. איש אסף תרומות, עבד, בנה, חייף, חפר בארות של מים מתוקים ולבסוף הקים את המוסד הנפלא. כאן מתחנכים ילדי פליטים, מגולים בנאות, שעורה, תפוחי אדמה. רבע מיליון פליטים יכולים למצוא בית ופרנסה בעמק זה, קבעי. אם רק ימצא ההון הדרוש.

מוסה אל-עלמי הוא ערבי ישר, משכיל ובעל עבר פעיל. הוא ייצג את ערביי פלסטין ב-1945 במועצת הליגה הערבית ולא פעם התריע על הצורך החיוני שיש בי אחוד הערבים. אם לא מיד, הרי לכל היותר פחות בשלבים ברורים, כמו הקמת פדרציה של הסהרון הפורה, שתאחד את עיראק, סוריה, הלבנון והירדן. אולם, בבוא הדין שעה הגורלית, לא היה בו הניצוח שיהפוך אותו למנהיג הערבים במלחמתם.

זוהי הטראגדיה של הערבים. דור שלם של ערביי פלסטין התחנך באוניברסיטאות בירות, קהיר, אנגליה, צרפת, גרמניה וארצות הברית. הם היו אינטליגנטים ואהבו מאד את מולדתם. בכל זאת נשאת העובדה המכאיבה כי אף מנהיג אחד בעל שיעור קומה לא קם מביניהם.

במרד הגדול נגד האנגלים, בשנים 1936-1939 ואחרי כן במלחמה נגד היהודים, היו אלה השלחמים שנלחמו והגנו על מולדתם. יחיד מביין הצמרת החברתית שהצטיין כמנהיג ולותם, היה עבד אל-קאדיר אל-חסייני. הוא לחם, נפצע, הוביל את

המפקד העליון, המלך הצעיר חוסיין, צועד בגאווה כשבידו מקל של פילדמרשל.

כיכר השעון בעמאן. לפני חמש שנים חיו בעמאן 60 אלף תושבים בלבד. כיום מגיע מספרם ל-150 אלף וראש העיר מנבא כי תוך חמש שנים תהיה בירת הירדן עיר של רבע מיליון. הכיכר היא לב העיר וקשה מאד לנהג מכונית למצוא בה חנייה עבור מכוניתו.

אנשי קרב ולבסוף נהרג בפעולה בי קסטל, במבואות ירושלים.

עיתונאי בבית הסוהר

עמאן, בירת ממלכת הירדן, היא ירושלת היסטורית. עוד לפני בוא בני ישראל הקדמונים, עמדה כאן בבת-עמון, בירת בני עמון, אויביהם המושבעים של הישראלים.

בת-עמון הקדומה הפכה לעמאן, ה' כפר קיבל חשיבות פתאומית לאחר שה' אמיר עבדאללה עשה אותו לבירת נסיכו' תו המדברית.

הגעתי לבירת ממלכת הירדן במכוניתו של רב-סרן נוצרי מהלגיון הערבי. מצא' תיה עיר משגשגת, רחובותיה מלאי תנועה. הכל נראה חדש, בתים, רחובות, לבוש התושבים. אלפי פלסטינאים שברחו מיפה, חיפה וירושלים השתקעו כאן ונתנו דחיפה אדירה למיתוח העיר.

אגב, כדאי להעיר כאן משהו על גלאב באשא. בהיותי בעמאן נתקבלתי אצלו לראיון. שוחחנו על דברים רבים, אולם לא היה בהם כל חידוש. דבר אחד בלבד הפ' תיע אותי: השפה הערבית של גלאב, היא רחוקה מלהיות כה רוושה ונקיה כפי שאפשר לחשוב מקריאת דברי התעמולה שנכתבו אודותיו.

בעמאן שמעתי לראשונה את השם באייר. זהו מיבצר של בית-סוהר, על סף המדבר. שוחחתי עם צעיר משכיל, בוגר אוניברסיטה שהוציא עתון ורצה להביע את רעותיו על הנעשה בארצו. למחרת, נודע לי כי נעצר ונשכח לבאייר - ללא משפט.

המולדת מטפפת דם!

כאשר יצאתי לסיורי בארצות ערב, עמדה בפני שאלה אחת גדולה: כיצד יתכן כי מדינה זעירה כמו ישראל יכלה להנחיל מפלה כה מכרעת לשבע מדינות ערביות?